

Litteratur

Anders Hübinette & Krister Malmsten, *Idrottens bestraffningsregler*, Norstedts Juridik 2016. 215 s.

Inledning

För många av oss fyller idrotten funktionen som hobby och intresse, vare sig det handlar om att utöva sport själv eller titta på andra som gör det. Idrott är framförallt glädje. Men inte alltid. Det förekommer, som bekant, fusk och regelbrott även inom idrottens värld.

Idrottsrörelsen i Sverige har under lång tid strävat efter att sköta sina egna angelägenheter. Det ställer höga krav på idrottens interna rättsordning. Regelöverträdelser måste beivras samtidigt som de grundläggande principer som kännetecknar ett rättvist och rättssäkert rättssystem ska respekteras.

Frågan om den svenska idrottens rättsordning lever upp till dessa krav har tidigare varit föremål för diskussion. Numera står det dock klart att systemet är accepterat både inom och utanför idrotten. Det syns bland annat i avgöranden från de allmänna domstolarna där man på olika sätt satt tilltro till idrottens rättsordning.

Riksidrottsförbundets stadgar (RF:s stadgar) — ibland kallade idrottens grundlag — är bindande för alla olika specialidrottsförbund som är medlemmar i Riksidrottsförbundet. Därutöver finns de enskilda idrotternas (specialidrottsförbundens) egna stadgar och tävlingsregler.

Regelsystemen innehåller bland annat regler om de sanktioner som kan drabba den som bryter mot någon av idrottens bestämmelser. Det är just, som titeln anger, dessa idrottens bestraffningsregler som Hübinette/Malmsten beskriver och analyserar i sin bok.

Boken har visserligen funnits ett tag, men med hänsyn till den omarbetning som skett inför den nu utgivna sjätte upplagan och att boken ännu inte anmälts i SvJT, finns anledning att presentera innehållet lite närmare och samtidigt kort beskriva dagens (för vissa möjligen förvånansvärt finkalibrerade) idrottsjuridiska bestraffningssystem.

Allmänt om boken

Hübinette/Malmsten har skrivit boken som en ”vanlig” lagkommentar. Fokus ligger på att redogöra för gällande rätt, och redogörelsen bygger i huvudsak på en genomgång av befintliga regelsystem samt praxis.

Till grund för ändringar i exempelvis RF:s stadgar finns ofta både en utredning (Stadgekommitténs förslag), ett remissförfarande och

Riksidrottsstyrelsens förslag (proposition) till Riksidrottsförbundets stämma (RF-stämman). Även om viss ledning kan hämtas ur nämnda dokument rör det sig inte om förarbeten i traditionell svensk juridisk mening. Avgörandena från Riksidrottsnämnden (RIN, idrottens Högsta domstol) har istället kommit att inta positionen som den viktigaste rättskällan inom den idrottsjuridiska bestraffningsrätten, vid sidan av regelverken. RIN prövar bland annat överklagade beslut i bestraffningsärenden som tagits i respektive specialidrottsförbund. RIN fungerar också som andra instans i dopingärenden (där dopingnämnden är första dömande instans).

Hübinette/Malmstens bok innehåller ett stort antal redogörelser för centrala RIN-avgöranden. Till saken hör att båda författarna sedan länge har olika funktioner inom RIN; Malmsten som ordförande och Hübinette som sekreterare och föredragande. Det finns alltså en hel del erfarenhet att ösa ur, vilket märks.

Framställningen tar upp och behandlar fyra olika delar av bestraffningsrätten, varav den mest centrala delen, reglerna i 14 kap. RF:s stadgar, ges störst utrymme. Därefter följer två avsnitt som är helt nya i förhållande till tidigare upplagor. De handlar om tävlingsbestraffning och matchfixing. Avslutningsvis behandlas antidopingsreglerna i ett särskilt avsnitt.

Bestraffningsreglerna i 14 kap. RF:s stadgar

Huvuddelen av boken ägnas som sagt åt 14 kap. RF:s stadgar som närmast kan beskrivas som ett slags kombinerad brotts- och rättegångsbalk. Här återfinns de grundläggande idrottsjuridiska bestraffningsreglerna som gäller alla idrotter inom RF.

Den s.k. brottskatalogen i 14 kap. 2 § innehåller 16 olika typer av förseelser som kan bli föremål för bestraffning enligt RF:s stadgar. Dessa behandlas ingående. Detsamma gäller frågor om påföljder och straffmätning, som regleras i 14 kap. 3–7 §§. Påföljderna enligt RF:s bestraffningsregler är tillrättavisning, böter (om högst 500 000 kr) och avstängning (högst två år). Till de vanligaste förekommande förseelserna — i vart fall sett till praxis — hör p. 7 som omfattar fall då någon uppträtt förolämpande eller på annat sätt otillbörligt mot andra deltagare, funktionärer eller åskådare eller som visat ohörsamhet mot funktionärs anvisningar eller föreskrifter. I p. 8 regleras fall av skadegörelse, misshandel och hot. I sammanhanget kan också nämnas den s.k. generalklausulen i p. 13 enligt vilken bestraffning kan ådömas den som uppträtt på sådant sätt att idrottens anseende därav skadats eller uppenbarligen kunnat därav skadas.

Även frågor som inte regleras uttryckligen i RF:s stadgar, men som ändå hör till bestraffningsjuridiken, förklaras och analyseras. Det handlar exempelvis om subjektiva rekvisit, straffrihetsgrunder (nöd och nödvärn), beviskrav/bevisbörda och den idrottsliga bestraffnings-

rättens relation till grundläggande regler såsom tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. I sistnämnda hänseende kan nämnas ett avgörande från RIN som innebar att två idrottsledares yttranden i ett tv-program och tidningar inte kunde bli föremål för bestraffning enligt RF:s stadgar alldeles oavsett om det som yttrades i och för sig föll innanför vad som utgör en förseelse enligt brottskatalogen i 14 kap. 2 §.

Som nämnts innehåller boken en hel del hänvisningar till RIN:s praxis. Det gäller inte minst när författarna redogör för förseelser och straffmätning enligt 14 kap. RF:s stadgar. Det handlar om upprörda tränare som efter match förolämpar domaren. Bobåkare som under ett träningsläger dricker några öl för mycket och uppträder otillbörligt mot hotellpersonal. Hockeyspelare som avsiktligt och med full kraft utdelar kraftiga tacklingar mot en motståndares huvud. — Och hur nämnda förseelser rubriceras och straffmäts.

Av framställningen framgår bland annat att RIN tar stor hänsyn till den straffmätning som utvecklats och tillämpas av respektive idrott. Ett slag i ansiktet på sin motståndare på golfbanan leder till ett strängare straff än motsvarande agerande på en ishockeyplan, vilket framstår som fullt rimligt för den som är insatt i respektive sport. Det finns goda skäl att beakta varje idrotts särart.

Även de processuella reglerna i 14 kap. RF:s stadgar ges ett förhållandevis stort utrymme. Här handlar det om beslutsorganen, hur en anmälan ska avfattas och ett ärende i övrigt handläggas. Även preskriptionsbestämmelserna, jäv, överläggningen, hur beslut ska utformas och expedieras samt reglerna om verkställighet och överklagande av givna beslut behandlas. Den läsare som är bekant med straffprocessen i allmän domstol kommer att känna igen sig. Reglerna i RF:s stadgar bygger i mångt och mycket på rättegångsbalken, om än väsentligt mer kortfattade.

Tävlingsbestraffning

Ett välkommet tillskott i den senaste upplagan av boken handlar om tävlingsbestraffningar, vars rättsliga reglering — särskilt när det kommer till möjligheten att få till stånd en överprövning av ett fattat beslut — vållat, och vållar, en del huvudbry. De regler som finns om överklagande och handläggning av sådana ärenden är få, samtidigt som tävlingsreglerna är centrala inom idrotten.

Varje idrott har sina egna tävlingsregler som kan inkludera tävlingsbestämmelser, tävlingsreglementen, utövanderegler (t.ex. spelreglerna för ishockey och fotboll), föreskrifter, anvisningar och cirkulär. De angivna reglerna har olika dignitet.

Tävlingsbestraffningarna är huvudsakligen specifika för varje idrott. I de allra flesta fall meddelas de i samband med, eller i direkt anslut-

ning till, en tävling eller match. Det kan handla om tidstillägg, poängavdrag, utvisning, uteslutning ur tävling eller straffavgifter.

Det finns i vissa fall en möjlighet att överklaga beslut som rör tävlingsregler, dvs. inklusive beslut om tävlingsbestraffning. Möjligheten till överprövning är dock starkt begränsad. Prövningstillstånd krävs och sådant meddelas endast om det förekommit grovt formfel vid handläggningen eller om beslutet fattats i strid med eller utan stöd i gällande regler. Grundtanken är att varje idrott ska vara suverän i fråga om tillämpningen av sina egna tävlingsregler. Endast undantagsvis ska RIN genombryta denna exklusiva prövningsrätt.

Hübinette/Malmsten redogör för reglerna som rör överklagande av tävlingsbestraffningar och hur sådana ärenden ska handläggas. Författarna betonar bland annat att RIN lagt fast en sorts ”minimnivå”, där man i och för sig ger de enskilda idrotterna ett stort utrymme, dock inom vissa fasta begränsningar. T.ex. har RIN understrukit att det från rättssäkerhetssynpunkt är av grundläggande betydelse att ett beslut vilar på en uttrycklig föreskrift. RIN har vidare, vid flera tillfällen, betonat att allmänna fundamentala rättsprinciper ska gälla vid tillämpningen av idrottens olika regelverk även om saken inte uttryckligen regleras i vederbörande regelverk. Det kan t.ex. handla om det inom den allmänna straffrätten grundläggande retroaktivitetsförbudet.

Matchfixing

En annan nyhet i sjätte upplagan är avsnittet som handlar om Idrottens reglemente om otillåten vadhållning samt manipulation av idrottslig verksamhet — populärt kallat matchfixing — som trädde i kraft så sent som den 1 juni 2015. Hübinette/Malmsten presenterar bestämmelserna i reglementet i fulltext med vissa kommentarer.

Flera idrotter hade även tidigare särskilda tävlingsbestämmelser som förbjöd vadhållning på egen match och annan otillbörlig manipulation. Numera gäller dock det nya reglementet för samtliga idrotter. Det reglerade området begränsar sig till vadhållningsrelaterad manipulation och omfattar alltså inte otillbörlig manipulation som sker endast för att uppnå vissa sportsliga fördelar, som istället fångas upp av 14 kap. RF:s stadgar.

Att matchfixing blivit ett problem som idrottsrörelsen tar på stort allvar tydliggörs bland annat av straffsatserna i reglementet. En fysisk person kan dömas till avstängning i upp till 10 år. Som jämförelse kan nämnas att maxstraffet för en förseelse enligt 14 kap. RF:s stadgar — som bl.a. kan innefatta relativt grova våldsamma angrepp — uppgår till avstängning i 2 år.

Antidoping

Boken innehåller slutligen ett kapitel om antidopingsreglerna. Bestraffningsreglerna för dopingförseelser finns samlade i Idrottens antidopingsreglemente, som i en ny version trädde i kraft så sent som den 1 januari 2015. Reglementet bygger på den internationella Världsantidopingskoden. Samma regler gäller för samtliga länder som är signatärer till koden — vilket är de allra flesta eftersom det är en förutsättning för deltagande i internationella tävlingar som OS och VM.

Antidopingreglementet, som är förhållandevis omfattande, publiceras också i sin helhet i boken. Reglerna kommenteras endast delvis av författarna, som lägger mest krut på den inte helt okomplicerade påföljdsbestämningen som ska ske när en dopingförseelse väl konstaterats.

Avslutningsvis

Idrottens interna rättsordning har under årens lopp utvecklats till ett alltmer sofistikerat system. Reglerna har blivit fler. Institutionerna som är satta att upprätthålla reglerna likaså. Med hänsyn till utvecklingen så har behovet av kunskap och information också blivit större. Inom bestraffningsrätten har Hübinettes/Malmstens bok mot denna bakgrund kommit att spela en allt mer central roll.

Det är lätt att hålla med författarna om att regelefterlevnad förutsätter regelkännedom och att man därför kan kräva att alla som sysslar med idrott eller idrottsjuridik ska ha kännedom om i vart fall huvuddragen i idrottens egen bestraffningsordning. För alla i denna krets fyller boken sitt syfte mer än väl. För de jurister och ledamöter som är verksamma i idrottens olika disciplinorgan så är det förstås måsteläsning. Även andra idrottsintresserade jurister skulle uppskatta boken.

Det är inte mycket som saknas. Jag skulle dock inte ha något emot om författarna fick för sig att i nästa upplaga inkludera en samlad förteckning över den praxis som behandlas. Vidare är kapitlen om matchfixing och antidoping förhållandevis kortfattade och kan byggas på ytterligare — vilket nog kommer att falla sig naturligt när de förhållandevis nya reglementen som gäller inom respektive område varit i kraft några år till och givit upphov till ny praxis.

Till sist. Av källförteckningen framgår att SvJT tidigare publicerat ett antal idrottsjuridiska artiklar. Nu var det dock några år sedan. Förhoppningsvis är det något som HübINETTE och Malmsten snart kan råda bot på nu när den sjätte upplagan lanserats och det ännu finns lite tid innan arbetet med den sjunde upplagan påbörjas.

Per Claréus